

Elzász-Lotharingia.

Mühlhausen, a hn. csatorna mellett, a környék iparának főhelye, 60,000 l. Straszburg, az Ill mindkét partján és a Rajna közelében, nagy erősség és kereskedő város, 94,000 l. Weiszenburg, Wörth, tört. helyek. Metz, a Mosel mellett, német Lotharingia főhelye, nagy erősség. Diedenhofen (Thionville), a Mosel mellett.

Belgium királyság.

29,455 □ klm. 5¹/₃ millió lakossal.

Függélyes tagoltsága és vizei. Belgium délkeleti része az Ardennek felsíkjához, éjszaki és északnyugati részé pedig alföld. A Mász mentén dombokkal találkozunk. Délkeleten az Ardennek fensíkszerű emelkedés, mely az úgynevezett Magas Veenben mocsáros és sűrű erdőkkel van borítva. A terület nagyobb részét azonban a Német-Alföld felől húzódó róna képezi, melyet a partok hosszában gátak védnek a tenger becsapásai ellen.

Folyók. A Selda Franciaországból jó és Antwerpenen alúl hagyja el az országot; legnagyobb mellékfolyója a balról jövő Lys. A Mász szintén Franciaországból jó s miután balról a Sambrét felvette, átmegy Hollandiába. — E hajózható folyókön kívül számos csatornája van Belgiumnak, melyek a folyókat egymással és a tengerrel összekötik.

Termények, ipar, kereskedelem. Belgium talaja a kedvező öntözés folytán igen termékeny, több gabonát termeszt, mint a mennyit sűrű lakossága elfogyasztani képes. Déli vidékén kifogyhatatlan kőszéntelepei vannak, gazdag vasércekben, építő kőben és erdőkben. Ipara igen magas fokon áll. Vászonszövése régóta világhírű, ép oly nevezetes posztó-, gép- és fegyvergyártása is; kereskedése szintén jelentékeny (különösen Franciaország felé), előmozdítják azt a jó utak és különösen a kedvező vasúti hálózat (legteljesebb a világon).

Lakosság, szellemi műveltség. A lakosság egyik fele francia (vallon), a másik pedig germán (flamman) eredetű. A hivatalos nyelv a francia. A belgák túlnyomóan katolikusok. A népnevelésről példásan van gondoskodva, ép úgy a közép és a felső oktatásról is. Nemcsak a tudományok, de a művészetek is (különösen a festészet) nagy pártolásnak örvendenek.

Alkotmány, kormány. Belgium alkotmányos királyság; a törvényhozó hatalmat megosztja a király a két házból álló parlamenttel.

Városok. Brüsszel, egyike a legszebb városoknak, miért is kis Párisnak is nevezik (brüsszeli csipke), 380,000 l. Vatterloo, csatahely, előbbtől délre. Löven, egyetemmel. Antwerpen, a Selda mellett, egy-

koron Európa legnagyobb kereskedő városa, most Belgium első hadi és kereskedelmi kikötője, 156,000 l. *Mecheln*, a belga vasutak csomópontja. *Gent*, a Selda mellett, csatorna által a tengerrel is össze van kötve, nagy iparral, gyapotszövői 65,000 munkást foglalkoztatnak, 130,000 l. *Brügge*, egykori nagyságának csak árnyéka. *Ostende*, emelkedőben van, élénk hajózással és tengeri fürdővel. *Tournay* vagy *Dvornik*, *Mons* (Bergen) *Namür*, nagy gyárvárosok. *Lüttich*, a Mász mellett, a kőszén- és vasbányák középpontjában; első rangú iparváros, gépei és fegyvergyára európai hírnévvel bírnak. 116,000 l. Közelében van *Seraing*, gépgyárral. *Verriers*, Európa legnagyobbszerű posztógyárával. *Spaa*, fürdő. *Bouillon*, a francia határon.

Hollandia királyság.

Vízszintes és függélyes tagozat, vizek. Majdnem összes partjai a tenger felszíne alatt fekszenek. Maga a természet által ez alföld védelmére alkotott fővénypartok (Dünen) nem elegendők a királyság oltalmára, a legfontosabb területeket nagy szivóssággal és eröltetéssel mesterségesen kell védeni. Gátak szegélyezik nemcsak a tengerpartot, hanem a folyók is mesterséges töltések közt folydogálnak, itt zsilipek akadályozzák a dagály behatolását, amott pedig vízrekeszek tartóztatják az apály lefolyását. A védgátak hiányában a királyság $\frac{1}{3}$ -da a hullámok martalékaúll esnek.

Ez országot méltán megilleti a Németalföld elnevezés, mert Európában egyetlen egy ország sem fekszik oly mélyen, mint ez. Részben a *Germanán Alföld*, részben pedig az *Alsó-Rajnai síkság* borítja. Csak a vele *personal-unio* által egybekötött *Luxemburg* nagyhercegségben az *Ardennek* emelkednek 600 méternyire.

Folyók. A *Rajna*, *Rajnai Poroszországból* jő, hol már annyira feltöltte medrét, hogy csak ügygyel bajjal szoríthatják medrébe. Mihelyest a folyó *Hollandiát* eléri, ágakra szakad, és pedig: balra a *Waal* nevű ág sugárzik ki, mely a *Rajnával* párhuzamosan haladó *Mászszal* egyesülve *Biszbosba* (számos szigetből álló víztömeg) szakad; jobbra az *Yssel* szabad ki belőle, mely a *Zuider tóba* siet; balra ismét a *Lek* ágazik ki, végre jobbra a *Vecht* hasad ki és az így meggyengült *Öreg Rajna* a *Katwyk városánál* mesterségesen fentartott nyíláson megy ki a tengerbe. A *Selda* és az *Em*s csak torkolatánál fogva nevezhető hollandi folyónak. Szűk keretünk nem engedi a szövevényes csatornarendszerrel foglalkodni, csak annyit jegyzünk meg, hogy nincs ország, melynek oly sűrű csatornarendszere volna, mint *Hollandiának*; ezeken és a folyókon nagy vitorlás hajók mozognak ide s tova, azonkívül a gőzhajók egész raja közvetíti a belés külkereskedelmet.

Termények, ipar és kereskedelem. A százados harcok által a tengertől kicsikart terület szerfelett termékeny; mindazáltal nem ter-